

СОЦІАЛЬНО – КУЛЬТУРНІ ТА ФІЛОСОФСЬКІ ПЕРЕДУМОВИ СТАНОВЛЕННЯ ПРОЕКТНОЇ ОСВІТИ

Розглянуто основні соціально-культурні та філософські передумови становлення нової парадигми освіти. Визначено проектну освіту як якісно нову освітню модель у модернізації сучасного освітнього простору.

Ключові слова: інформаційне суспільство, проектування, проектна освіта, проектна свідомість.

Вступ

Сучасні зміни в освіті спричинені низкою соціокультурних та політико- економічних обставин. Зокрема вони викликані переходом людства до нового типу цивілізації, яка в науковій літературі набула назви «інформаційне суспільство». Інформаційна революція радикально змінила інструментальні засади, способи передачі, збереження інформації, доступної активній частині населення планети. Під наростаючим пресингом цієї революції світ вступає в інформаційне сторіччя. Швидкими темпами зростають інформаційні потоки, з'явився вільний ринок засобів масової інформації, бурхливо розвиваються традиційні та створюються нові інформаційні технології. Як зазначає професор І.Предборська «Освіта як соціальний інститут відповідно реагує на всі зрушення, що відбуваються в суспільстві. За рахунок поширення інформаційно-освітніх технологій змінюється характер усіх сфер соціального життя. Змінам підлягає все: і джерела енергії, і виробництво, і знаряддя праці. Так, наприклад, якщо об'єктом накопичення у індустріальному суспільстві були гроші, ресурси, влада, то в інформаційному суспільстві їм протистоять знання, виробнича компетентність» [13,28].

Необхідний перехід до зовсім іншої освітньої системи, зорієнтованої на формування особистості, що постійно знаходиться в стані пошуку, готової до існування в ситуації непередбачуваного майбутнього, володіє основними способами раціоналізації реальності, проектує своє майбутнє, реалізуючи власний досвід на практиці. Як зазначає С.Кримський «Розвиток сучасної освіти показав

III. Прикладні аспекти інноваційної парадигми

неможливість автоматичного поєднання теорії та практики особистістю. Для цього потрібна особлива проміжна діяльність та її соціотехнічне забезпечення. Такою особливою діяльністю і виступає зараз проектування в освітньому просторі, яке стає найважливішою формою організації наукового знання та його зв'язку з практикою, оскільки володіння особистістю науковою теорією є універсальною формою теоретичного освоєння сучасного світу, а проектування є універсальною формою його конструювання, підготовки до життя у мінливому соціумі»[6,6]

Аналіз філософських та педагогічних робіт засвідчує, що проблема проектування, в більшості випадків, розглядалась як інноваційна освітня технологія та навчально-виховний метод роботи, залишаючи питання освітнього проектування як складного філософського явища поза увагою. Тому **мета статті** — розглянути освітнє проектування як один із напрямків модернізації освітнього простору та визначити основні соціально-культурні та філософські передумови становлення сучасної проектної освіти.

Розробленість теми.

Сучасні освітні процеси стимулювали аналіз методологічних основ проектування, зокрема проектування як особливий вид мислєдіяльності став об'єктом дослідження О.Анісімова, О.Генісаретського, В.Розіна, Г.Щедровицького. Управлінські функції проектування визначили І.Бестужев-Лада, Н.Лапін, І.Ляхов, Б.Сазонов, Ж.Тощенко, С.Фролов. Праці Ю.Громико, В.Борзенко, О.Прікота, В.Слободчикова, Г.Ільїна, Н.Масюк сприяли концептуалізації освітнього проектування та вивченню його впливу на формування інноваційної особистості. Особистісно зорієнтований підхід в освіті засобами проектування розкрили В.Данилов, Ш.Амонашвілі.

Виклад матеріалу.

Потреба у новій системі освіти спричинена зміною соціальної картини світу: кінець другого і початок третього тисячоліття виявилися темпоральною точкою переходу декількох типів: соціально-економічного, політичного, культурного, цивілізаційного, екологічно-планетарного, що несе для людства значні зміни. Як зазначає Л.Горбунова «Уже в самому розгортанні процесу перехідності, що має багатовимірний характер, настає один з найбільш глибоких і швидких періодів перетворень в історії людства. “Пришвидшення” соціального часу під впливом науково-технічної революції викликає у людини відчуття неспокою, нестабільності, страху»[2,52]. Традиційні цінності перестають бути адекватними для пошуку нових смислів існування людини. Страх перед невідомим майбутнім, або, як його називав

III. Прикладні аспекти інноваційної парадигми

Е.Тоффлер “футурошок” ставить перед людиною вимогу невідкладно шукати “відповідь”, яка б допомогла правильно спроектувати власне життя та соціум навколо себе. На думку Е.Морена, «сучасна людина має дві полярності: розум та божевілля. Сучасний світ — це світ божевілля, коли співвідношення розуму і пристрасті є взаємопроникаючими та взаємодоповнюючими. Завдання сучасної освіти — створити правильний вектор акумуляції пристрастей»[8,90].

Відбулися зміни й в екзистенційній ситуації людства. Світ характеризується безпрецедентним зростанням випадковості, нестійкості, динамізму та непередбаченості. У просторі існування Homo Sapiens створюються все нові та нові зони ризику й невизначеності. Людина стала заручницею того, що сама створила[12,28]. Індустріалізація та інформатизація буття людини призвели до органічної її включеності в суспільний механізм — на думку М.Мемфорда, “Мегамашину”, яка підпорядковує собі усю людину, перетворюючи її на одномірні соціальні функції та проникаючи навіть у сферу її інтимно-духовного буття. Розум як інструмент людини дав їй змогу не лише пояснити, що відбувається у світі шляхом встановлення його законів, але й вивільнив її з цупких обіймів зовнішньої природної необхідності за допомогою предметно-практичної діяльності, в якій синтезовані закономірності природи й соціальна доцільність. Професор В.Мельник стверджує, що «...розум позбавляється суто людських духовних визначальностей, перетворюється на всевладний інструмент, за допомогою якого препарується дійсність, перетворюючись на процеси та феномени утилітарного призначення. Людина перестає розуміти природу, вона її лише пояснює та протиставляє собі та своїм цілям і цінностям»[7,5]. Філософ О.Муха продовжує думку, схилиючись до того, що “Справедливість, рівність, щастя, толерантність – усі ці поняття, що в попередніх століття були притаманні розуму, або ним санкціонувались, втратили своє духовне коріння. Вони все ще залишаються метою і цілями, але вже не існує раціональної інстанції, яка мала б право встановлювати їхню цінність та зводити їх з об’єктивною реальністю” [7,8]. Прагматизм і технократизм стають суттю та способом організації життєдіяльності людини та суспільства, тим самим підриваються духовно-екзистенційні підвалини нашого буття. Найбільшою загрозою людини стає сама людина, точніше нічим не обмежений її перетворювальний експансіонізм, заснований на науково-технічній раціональності — інструментальний розум. Друга половина ХХ століття суттєво похитнула оптимістичне переконання у всесильності наукового раціоналізму як засобу досягнення соціального

III. Прикладні аспекти інноваційної парадигми

стану, який реалізує істини Добра та Справедливості. В процесі вдосконалення наукового раціоналізму людина розгубила свої найсуттєвіші і найважливіші екзистенційні та ментальні визначеності, без яких побудувати надійне майбутнє неможливо. Сьогодні світ живе в тривожному очікуванні, яке пов'язане з виявленням численних кризових явищ фактично в усіх сферах життєдіяльності європейської цивілізації — економічній, екологічній, політичній, культурницькій і т.д. А найголовніше — підриваються фундаментальні засади людського буття, ставиться під загрозу реальність існування людини як такої. Людина не просто користується досягненнями науково-технологічного прогресу, а по суті стає заручником нової техногенної цивілізації із штучно створеним середовищем її буття, віртуальним інформаційним простором і пануванням ідеології масового необмеженого споживання. Людина з творця та самоцілі перетворюється на засіб цивілізаційного процесу. В середині самої особи часто виникає брак рівноваги поміж сучасним практичним розумом і теоретичним розмірковуванням, яке не спроможне суму своїх знань ані підпорядкувати собі, ані укласти в осмислену систему. Виникає конфлікт між спеціалізацією людської діяльності і сенсоутворюючими світоглядними принципами. Розвиток комп'ютерних систем та Інтернету, створення з їхньою допомогою нових типів організації управління та глобалізаційно-інтегративні процеси заклали засади переходу цивілізації до нової просторово-часової метрики на етап постіндустрії, “яка засвоює вже не окремі сили природи, а інтегрує планетарні (земні), космічні та субатомні світи діяльності людини як громадянина ноосфери, володаря інформаційного універсуму” [7,5]. Людина отримала нові умови життя та розвитку, і сама змінюється відповідно до них. Якщо послуговуватися методологією А. Тойнбі, то сучасна освіта повинна бути певною “Відповіддю” на створений сучасною цивілізацією “Виклик”. Виклик глобальної культури, що формує нову ідеологію, яку пропонує швидко і неосмислено приймати з огляду на силу пришвидженості, тому й економії часу. А одне з пріоритетних завдань освіти – створення умов для самопізнання, без якого неможлива належна самореалізація. Глибока розгубленість сучасної людини з приводу: “куди йти?”, передбачає попередню відповідь на питання «кому саме йти?», «як йти?». Л.Горбунова зазначає, що «досвід останніх десятиліть виявляє особливу мінливість, плинність, пластичність різноманітних аспектів буття людини. Із досвіду сучасності проступає якийсь новий образ людини, що докорінно розходиться з традиційними, європейськими уявленнями про людину.

III. Прикладні аспекти інноваційної парадигми

Людина межі тисячоліть, переживши досвід світових воєн і тоталітаризму, утвердила свою гідність у руйнуванні ієрархічних структур та становленні демократичних цінностей, відчула трагічну гіркоту екологічних криз і усвідомила небезпеку своєї перетворювальної сили, відкрилась вільному простору Інтернету, спокушується прагненнями самовдосконалення та можливостями психотехнічних, психоделічних, віртуальних практик і гендерних революцій...»[2,42]. Старі концепції уже неспроможні пояснити сучасні антропологічні і гуманітарні процеси. В цих умовах постає потреба нових принципів гуманітарного знання, нового підходу до феномена людини, створення нових наукових та освітніх програм і моделей, зумовлених процесами долання меж, утвердження відмінностей та руху в комунікативному просторі «транс». Е.Морен у праці «Освіта в майбутньому: сім невідкладних завдань» виділяє пріоритетним завданням освіти сприяти адаптації людини до умов багатомірного, мінливого світу, пошуку нових стратегій, моделей поведінки, стилів мислення сучасної людини»[9].

На постнекласичному етапі розвитку науки та філософії відбулися зміни і у розумінні суб'єкта наукового пізнання: людина виступає не просто як елемент, який разом з іншими утворює картину світу, але й виступає як активний учасник усіх соціальних та природних процесів, слугує точкою відліку в будь-якому знанні про світ. Елімінавання суб'єкт – об'єктної опозиції означає, що вони більше не утворюють дуальність, а зумовлюють один одного. Дослідники пропонують використати суб'єкт-суб'єктний підхід, який забезпечує розуміння як «акт смислопородження», а єдність духовного буття того, хто розуміє, і того, кого розуміють. Зрозуміти себе означає зрозуміти Іншого. Сучасна світоглядна проблема спрямована на пошук людиною свого місця в саморозвиваючому світі. Коли раніше людина прагнула створювати світ «за своїм образом і подобою», то сучасність диктує новий підхід: людина повинна прагнути «ліпити себе за образом і подобою світу», не перелаштовувати світогляд, а влаштовувати себе у впорядкований світогляд[13,28].

Інша особливість сучасної картини світу пов'язана з виникненням в кінці ХХ ст. передумов для формування нового синтезу природничих і гуманітарних наук. Суть цього феномену полягає в тому, що наукове знання набуває статусу духовного пошуку, вузька професійна діяльність трансформується на пошук ефективних життєвих орієнтирів. Освоєння навколосемного космічного простору, створення інформаційної спільноти й велетенських інформаційних мереж потребує зовсім іншого рівня інтелектуальної підготовки всього

III. Прикладні аспекти інноваційної парадигми

людства до нового «способу життя». Сучасна постнекласична наука характеризується утвердженням парадигми цілісності, тобто усвідомленням необхідності глобального всебічного погляду на світ. Це проявляється у цілісності суспільства, біосфери, ноосфери, світобудови, де людина знаходиться не за межами об'єкта, що вивчається, а всередині нього, вона лише частина, що пізнає ціле. Об'єктом постнекласичної науки є складні системи, що з часом формують все нові й нові рівні організації, у яких присутня людина. Як зазначає у своєму дослідженні Н.Зглінська, «Однією з характерних рис нашого часу є бурхливий прогрес фундаментальних наук, безперервний розвиток сфери наукоємних технологій, масштабних технологічних проєктів та грандіозних відкриттів. Найбільше цей прогрес виявив себе в таких сферах наукового знання як молекулярно-біологічна, нанотехнологічна, інформаційно-медійна, комп'ютерно-мережева тощо. Грунтуючись на нових уявленнях про будову Всесвіту, людини і природи, сучасні науково-технологічні революції виводять на новий рівень розвитку багатовіковий історичний процес пізнання та оволодіння людиною навколишнім світом»[4,101]. Характерною рисою духовного життя суспільства початку XXI ст. є безпрецедентний попит на освіту, який зумовлений дедалі зростаючим усвідомленням її вирішального значення для подальшого соціально-культурного й економічного розвитку і утворенням такого майбутнього, у якому знання відіграватимуть вирішальну роль. В контексті цієї тенденції формула Ф.Бекона «знання — сила» набуває «чергового» дихання. Примітне те, що серед численних критеріальних визначень суспільства найсучаснішого типу центральне місце посідає його характеристика як «суспільства знання». Тим самим фіксується, що справжнім багатством людської спільноти на ім'я «держава» є її інтелектуально-творчий потенціал, який у свою чергу зумовлює сенс поняття «інформаційне суспільство». Міжнародна комісія з освіти для XXI ст. «Освіта: прихований скарб» констатує, що новий освітній ідеал ґрунтується на вмінні розумно і виважено користуватися вже накопиченим суспільством знанням, здатності людини творчо його примножувати, спиратися на нього у своїй життєдіяльності. Тому виключно важливим освітянським завданням є конструювання «знання про знання», озброєння фахівця вмінням орієнтуватися у безмежному океані ідей, теорій, концепцій, фактів, даних — всього того, що охоплюється поняттям «знання». В цьому аспекті особливого значення набуває формування у «знаннєзнавця» методологічної культури відбору «потрібного знання», методики його пошуку за допомогою засобів інформаційно-освітньої системи, навичок використовувати

III. Прикладні аспекти інноваційної парадигми

«належне» знання у власній професійній діяльності та й у житті взагалі. Забезпечити діалектику перетворення «зовнішнього» щодо індивідуума знання на його «внутрішнє», особистісне надбання і покликана загальносуспільна система освіти і просвіти, педагогічними методами та технологіями яких особистість опановує та засвоює світ як такий. Головне в освітньому процесі — формування потреби у власних знаннях, а не у заучуванні чужих, тобто потреба здатності їх осмислено застосовувати.

На освітні процеси впливає і глобалізація як об'єктивно зумовлений процес зростання загальної взаємозалежності країн в умовах розширення об'єктів сучасного світу. Поряд з тим, глобалізація не означає уніфікацію, гомогенізацію культурно-освітніх процесів. Розуміння глобалізації як різноманіття, а не гомогенності є важливим методологічним ключем до тлумачення інтеграційних процесів в сучасній освіті, в тому числі Болонського процесу, який має практично двадцятирічну історію і розуміється як процес: розпізнавання однієї освітньої системи іншою в європейському просторі; багатоваріантний, гнучкий, відкритий, поступовий; полісуб'єктний і такий, що ґрунтується на цінностях європейської культури та визнає національні особливості освітніх систем. Головна мета цього процесу — консолідація зусиль наукової та освітянської громадськості й урядів країн Європи для істотного підвищення конкурентоспроможності європейської системи науки і вищої освіти; створення системи інструментів для підвищення мобільності людського капіталу на європейському ринку праці. Глобальний світ потребує в освітянському середовищі «атмосфери, яка б сприяла б розвиткові креативного та самостійного мислення, орієнтованого на вирішення проблем»[1,8]. Конкурентоспроможною в майбутньому буде людина, яка розбирається в основах наук, володіє новітніми способами сприйняття та передачі інформації, є освіченою і практично підготовленою, насамперед у професійному, мовному і світоглядному контексті.

Вплив сучасних соціокультурних тенденцій на систему освіти виявляється в: посиленні її ролі як джерела ідей, нового знання, технології, інформації; усвідомленні імперативу виживання і глобальної відповідальності за свої дії, що визначається мірою духовного в кожній людині; урізноманітненні соціальних укладів суспільства, що зумовлює потребу в гнучкості мислення, сприйняття світу та діалозі культур. Таким чином, означений соціокультурний контекст зумовлює процес кардинальних змін в освіті, і, відповідно, перегляду засадничих принципів освітньої політики. Вони як кінцеві орієнтири освітньої діяльності з неминучістю повинні співпадати з

III. Прикладні аспекти інноваційної парадигми

стратегічними орієнтирами суспільства. Позаяк сфера освіти, виконуючи роль трансляції соціокультурного досвіду людства і забезпечення у такий спосіб можливостей входження нових поколінь у активне соціальне життя, має своєю безпосередньою функцією відтворення суспільного організму, а саме його базових цінностей, духовних орієнтирів та стратегічних інтересів. [13,28]

Історичний виклик на освічену, культурно і морально розвинену людину, здатну взяти на себе компетентну відповідальність за нові напрями суспільного поступу, залишився поки що без належної відповіді. Україна, як власне і весь світ, перебуває в очікуванні нової епохи і одночасно намагається відшукати соціальну, економічну та науково-технологічну платформу виживання, нову парадигму підготовки людини до життя, яка б забезпечила не лише адаптивне ставлення до дійсності, але й розвиток самої дійсності у відповідності до людських вимірів життя, продиктованих ідеалами XXI ст. Центром цієї парадигми є освіта, яка розвивається як відповідь на виклики цивілізації і одночасно як відповідь на потреби людини знайти своє місце і можливості самореалізації у новому глобальному просторі. Освіта, її організація, напрями розвитку, зміст і навчальні технології знаходяться в епіцентрі дискусій, що розгорнулись нині в світовому інтелектуальному середовищі. Мова йде про опрацювання нової філософії освіти — освіти, яка б забезпечила комфортне існування людини у XXI ст. Фундаментальні цілі освіти століття сформульовані у доповіді Міжнародної комісії під керівництвом Жака Делора «Освіта для XXI століття», підготовленої для ЮНЕСКО у 1996 р. «Перед численними викликами, які ставить перед нами майбутнє, — стверджує цей документ, — освіта є необхідною умовою для того, щоб дати людству змогу посуватися вперед до ідеалів миру, свободи і соціальної справедливості»[1,14]. В дусі цієї стратегії, Ліссабонської угоди, Болонського процесу, інших міжнародних угод в галузі освіти й здійснюється освітянська реформа в Україні. Останні роки позначені рядом освітянських інновацій, спрямованих на збереження досягнень минулого й одночасно на модернізацію системи освіти відповідно до вимог часу, новітніх надбань науки, культури і соціальної практики. З точки зору розвитку української освіти останні роки стали знаковими: розроблена й затверджена Указом Президента України «Національна доктрина розвитку освіти України XXI століття», вийшли в світ ряд Указів Президента України з проблем розвитку освіти; парламентом держави прийнято Закон України «Про вищу освіту», урядом України затверджена Державна програма «Вчитель», Україна підписала Болонську декларацію й вагомо заявила про себе як про

III. Прикладні аспекти інноваційної парадигми

повноправного суб'єкта європейського освітнього простору. Ці заходи аж ніяк не є випадковими. Вони інтегровані в єдину, цілісну систему державної політики модернізації української освіти, яка послідовно втілюється в життя, незважаючи на труднощі перехідного періоду і обмежені економічні можливості держави. Сутність модернізації системи освіти полягає у переході до нової освітньої парадигми, під якою розуміється сукупність принципів, ціннісних настанов і способів організації освітньої діяльності, які визначають кут зору на освіту: її мету, модель та освітній ідеал, адекватний антропологічним та соціокультурним запитам суспільства.

Відомий російський методолог Ю.В.Громико вважає, що «...в сучасних умовах модернізації освіти формується науковість проектно-програмного типу. Її основу складають діяльності проектування та програмування нових практик системи освіти. При цьому забезпечуються науковий опис і конструктивна розробка принципово нових освітніх систем та їх фрагментів, що відрізняються від попередніх».[5,114] Освітнє проектування – один із напрямків модернізації освітнього простору, що виконує не лише соціальну функцію передачі знань, досвіду і культури від минулих і нинішніх поколінь в майбутнє, але і виконує функцію підготовки людини до випереджаючих дій з виживання особистості в умовах глобальної кризи і переходу до стрімкого розвитку, коли освіта спрямована на не засвоєння обсягу знань, що постійно збільшується, а на орієнтацію в потоці зростаючої інформації; сприяє виробництву знання, якого немає, але потреба в якому людина відчуває. Проектування реалізує освітні філософської рефлексії на засадах нової раціоналізації та прагматизму, які фокусують увагу на відтворенні умов і структури проблемних ситуацій, в які потрапляє сучасна людина у своїх взаємовідносинах із реальністю, формує вміння передбачати і прогнозувати майбутнє, вміння робити випереджаючі практичні дії з виходу із кризових ситуацій. Як зазначає Л.Філімонюк, «...у сучасному світі проектування – це один із полюсів горизонтального трикутника: «теорія», «проектування», «практика»[12,48]. Освітнє проектування дає відповідь на сучасні соціально-культурні запити та формує якісно нову освітню філософію, забезпечуючи високу функціональність людини в умовах, коли зміна ідей, знань і технологій відбувається набагато швидше, ніж зміна покоління людей. В.Кілпатрик метою проектної освіти визначив «проектування людини, що вміє працювати, постійно проявляючи свою ініціативу, ставить собі масштабні практичні завдання й вміє їх використовувати»[5,182]. С.Кримський зазначив, що «проектування формує в особистості

III. Прикладні аспекти інноваційної парадигми

мотивацію до творення і перетворення себе, проявляються уміння враховувати і долати перешкоди для досягнення цілей, формується стійка підпорядкованість мотивів, сприяє творчому і соціальному становленню особистості»[6,10]. Освітнє проектування оптимізує раціональні схеми співвідношення між лавиноподібним розвитком знань, високих технологій і людською здатністю їх творчо засвоїти. В процесі проектування виробляється здатність людини до свідомого і ефективного функціонування в умовах небувалого ускладнення відносин у глобалізованому, інформаційному суспільстві, зрослої комунікативності життя та інформаційної насиченості середовища життєдіяльності, формування конструктивізму як основи життєвої позиції, утвердження культури толерантності. І.Колеснікова визначила, що «збільшення освітніх можливостей для проектування сприяє формуванню нової екранної культури, заснованої на тимчасовому потоці екранних зображень, який вільно вміщає в себе поведінку і мовлення персонажів, анімаційне моделювання, письмові тексти і багато іншого. Екранна культура повергає особистість до культури особистого контакту шляхом організації діалогу між різними користувачами інформації з допомогою створення мереж комунікації, що дозволяють кожному спілкуватися зі всіма і всім з кожним»[5,178]. Ю.В.Громико відмітив, що « проектування освітнього простору готує людину до існування в ситуації однозначно непередбачуваного майбутнього, до дій різноспрямованих сил в динамічно змінних умовах, визначає завдання сучасної освіти, які спрямовані на створення умов для оволодіння особистістю основних способів впорядковування (раціоналізації) реальності, організацію багатьох факторів і тенденцій, спрямованих на забезпечення ефективності соціальної діяльності». Описуючи проектування через структуру мислення і діяльність індивіда, науковець зазначає, що освітнє проектування допомагає особистості не хаотично будувати своє майбутнє, а оперувати особливою організацією свідомості — «проектною свідомістю». Проектне освітнє середовище визначає проектний режим роботи свідомості «Я», коли індивід повинен опинитися в точці біфуркації, відмовитись від початкової установки та спробувати встановити зв'язок з майбутнім актом трансценденції, коли «Я» – сенс, який по-новому структурує реальність[3,124]. Л.Сохань зазначає, що освітнє проектування розширює горизонти для створення власної моделі життєвих стратегій, відкриває діапазон можливостей, що стає доступним для особистості, створює альтернативні сценарії життєвого шляху, зумовлені кожним з прийнятих рішень та здійснених виборів. В процесі проектування особистість має вибір різних

III. Прикладні аспекти інноваційної парадигми

тактичних прийомів та методів, за допомогою яких вирішує життєві завдання[11,262]. І.Єрмаков продовжує думку, що «освітнє проектування важлива умова повноти самореалізації сучасної особистості, що сприяє формуванню поглядів особистості у майбутнє крізь призму сподівань, намірів, цілей та думок. Разом з тим, залишає широке поле для свободи життєвиявленнь особистістю у разі несподіваних поворотів на життєвому просторі»[11,271]. Освітнє проектування вчить людину вміло організовувати своє буття, мати більше можливостей імпровізувати, вносити особистісні поправки в такий спосіб, щоб ці соціальні зміни відповідали її інтересам, меті та світогляду. С.Б.Кримський визначає освітнє проектування як «процес «практизації» теоретичних розробок, сучасних інновацій, заповнення гносеологічного інтервалу між теорією і практикою, тобто визначення методологічних та концептуальних засад феномену проектування»[6,13]. Освітнє проектування на суб'єкт – суб'єктній основі, ґрунтується на існуючих природних закономірностях розвитку об'єкта, що проектується, але при цьому допускаються можливі зміни об'єкта, його ціннісні погляди та уподобання. В основі освітнього проектування лежить мислення, що проблематизує цінності та їх ієрархію, формує критеріальну основу, що необхідна для здійснення самостійного і відповідального вибору особистістю у проблемних життєвих ситуаціях. Проектування готує людину знаходити консенсус з іншими у соціумі, їхніми цінностями, поглядами на дані критерії, здійснюється лише на основі діалогу між зацікавленими суб'єктами, повагою до ціннісних поглядів інших учасників проектування.

Висновки та перспективи дослідження.

Отже, проектна освіта — це якісно нова освітня модель, яка демонструє основні метанаративи сучасної освіти, спрямовані на формування інноваційної особистості, оскільки саме проектування формує мотивацію до творення і перетворення себе, проявляє уміння враховувати і долати перешкоди для досягнення цілей, сприяє творчому і соціальному становленню особистості. Освітнє проектування — “нова грань людської освіченості” (В.Е.Радіонов), що уможливорює процес формування якісно нових та актуальних для сьогодення особистісних якостей в процесі проектування, які допомагають адаптуватись та успішно жити у сучасному плюральному світі. Проектне мислення готує особистість до самоздійснення, успішного автопроектування, формує особистісне ставлення та переконання, акцентує потребу в змінах та продукує вміння звільнитися від беззастережної влади традицій, визначаючи точки розвитку й адекватні їм соціальні механізми. Проектна рефлексія

III. Прикладні аспекти інноваційної парадигми

здатна привести особистість до усвідомлення раніше неусвідомлених переконань, трансгресувати за межі норм та вибрати більш адекватні підстави проектування, оптимізувати здатність орієнтуватися у стані невизначеності й визначати припустимий ступінь ризику; здійснювати саморефлексивний контроль, об'єктивно враховувати й оцінювати впливи стрімких змін зовнішнього світу, адекватно реагувати на них закономірними і гнучкими змінами власного внутрішнього ества. Проектна свідомість, переглядаючи базові інтелектуальні підстави життя та враховуючи зовнішні впливи на них, робить особистість більш гнучкою та стійкою, здатною постійно відновлюватись та вистоювати перед лицем сумнівів, безладдя, невизначеності та хаосу, тобто повністю адаптує до життя у сучасному світі.

Посилання:

1. Андрущенко В. Філософія освіти XXI століття: пошук пріоритетів / В. Андрущенко // Філософія освіти. - 2005 №1. – С. 6-15.
2. Горбунова Л. С. Складне мислення як відповідь на виклик епохи / Л. Горбунова // Філософія освіти. — 2007. — №6. — С.40-55.
3. Громько Ю. В. Проектноесознание / Ю. Громько. — М. : Институт ученика Пайдея, 1998. — 551с.
4. Зглінська Н. Трансгуманітарність як чинник розвитку сучасної науки і освіти / Н. Зглінська // Філософія освіти. — 2011. №1 2С.100102.
5. Колесникова И. А. Педагогическое проектирование : Учеб. пособие для высш. учеб. заведений / И. А. Колесникова, М. П. Горчакова-Сибирская. — М: Издательский центр «Академия», 2005. — 288 с.
6. Кримський С. Б. Проект і проектування в сучасній цивілізації / С. Б. Кримський // Метод проектів: традиції, перспективи, життєві результати. Практико орієнтований збірник. - К. : Департамент. 2003. Вип.2 - С.615.
7. Мельник В. П. Людина в сучасному світі. Філософсько – культурологічні виміри / В. П. Мельник. Львів, 2010. С.47.
8. Морен Е. Втрачена парадигма: Природа людини Див.: Філософська і соціологічна думка – 1995. - № 5-6. – С.90-109.
9. Морен Э. Образование в будущем: семьеотложных задач. – В кн. Синергетическая парадигма. Синергетика образования. – М., 2007.
10. Національна доктрина розвитку освіти України в XXI столітті. — К.: Шкільний світ, 2002. С.7.
11. Сохань Л. В. Життєве проектування: концепція і психологічний механізм / Л. В. Сохань, І Г. Єрмаков. // Метод проектів: традиції, перспективи, життєві результати. Практико орієнтований збірник. - К. : Департамент. – 200.. -Вип.2. С.262276.

III. Прикладні аспекти інноваційної парадигми

12. Филимонюк Л.А. Формирование проектной культуры педагога в процессе профессиональной подготовки : автореф. дисс. д-ра пед. наук: спец. 13.00.08. «Теория и методика профессионального образования» / Л.А. Филимонюк. – Махачкала, 2008. – 48 с.
- 13./Філософія освіти / за ред. В. Андрущенко, І. Предборської. — Київ, 2009. — 230 с.

А.В.Паренюк

КОНЦЕПТУАЛЬНЫЙ ИНСТРУМЕНТАРИЙ АМЕРИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ

В статье описано методологическое обеспечение теоретических разработок философии образования с позиции метафизики тотальности. Используя интегральный подход, автор объясняет роль американского образования в содействии адаптации человека к устойчивым отношениям в обществе, гармонизации его жизнедеятельности с окружающей средой и изменяющимися условиями социальной жизни.

Системный кризис цивилизации требует анализа его причин, структуры и динамики, а также постановки стратегических задач в разработке переориентации общественного сознания. Актуальными становятся умения комплексно мыслить и быстро генерировать идеи и принимать решения в условиях непрерывно меняющейся ситуации. В современном образовательном пространстве возникла необходимость нового методологического подхода, направленного на исследование образовательных процессов и всей системы образования с позиций метафизики тотальности [1].

Терминология американского образования.

Особенностью постнеклассического этапа в методологии научного познания является то обстоятельство, что субъект одновременно рассматривается, как объект: субъект влияет на объект, частью которого является сам. В связи с новым методологическим подходом возникает ряд задач, требующих учитывать неявное,